

Rahva õnn on ka õnnetuse puudumine

ARVO JAAKSON,
RIIGIKOGU LIIGE
(KESKERAKOND)

50 aastat tagasi, 25. märtsi varastel hommikutundidel prõmmiti tuhandete Eesti kodude ustele. Üle kahekümne tuhande inimese,

sülelastest raukadeni, küüditati Siberisse.

Arvatakse, et praegu on neist meie keskel vaid vaevalt iga neljas. Lihtne aastate kokkurehendamine näitab, et nad ei ole enam noored. Nende Kolgata tee jättis paljud üksikuks.

Ajalugu ei tee olematuks. Seda teades peaksime mõistma inimesi, kes praeguste väärtushinnangute - rikkuse ja edukuse - raamidesse ei mahu. Nende inimeste suurim kangelastegu oli ellu jääda - inimeseks jäädes.

Kas me oskame neid aga praegu märgata enda kõrval? Võib-olla vajavad nad kõige lihtsamat ja inimlikumat: et keegi tooks poest piima-leiba või apteegist arstirohtu? Mõelgem sellele.

25. märts on ja jääb eestlas-

te kalendris leinapäevaks. Tookordse küüditamise üleelanuist on nüüd, pool sajandit hiljem, elavate kirjas vahest veerand. Tänapäev Eesti peaks suhtuma neisse suurema lugupidamisega, neid rohkem aitama ja toetama.

Ehk on täna see päev, et ajaloolole mõeldes võiksime öelda: õnn on olla vaba rahvas vabal maal. Seda oleme saanud olla liiga lühikest aega, et meelest lasta: õnn on ka õnnetuse puudumine.

Lõpetaksin eesti rahva suure poetessi Marie Underi luuletusega "Mäletus ja töotus":

Nüüd mälestades seiskem palja päi:/ Mis võet meilt, meenutagem, ja mis meile jäi./

Kõik kaotused ja surma vahesein - / See hoiab püsti meid: meid liidab püha lein.

Me murekodu - seiskem selle ees/ Kui elav müür, nii nooruk, rauk, kui mees.

Arm selle mulla vastu rinnust rinda käib./ Kus puhkab meie hõim, kus kasvab meie leib.

Meilt palju võetud - siiski meile jäi/ Me uhkus, au ning viha: seiskem püstitäi!

Püstitäi on meie rahvas seisnud kõik need aastad. Ent praegu - langetagem pea. Kõigi nende mäletuseks, kes tagasi ei tulnud...

Toimetuselt: Virumaa Teataja avaldab Riigikogu liikme Arvo Jaaksoni kõne teksti, mille ta pidi ette kandma eile Rakvere tammikus 1949. aasta suurküüditamise mäletuskogunemisel, kuid mida ta tööülesannete tõttu teha ei saanud. □